

Міністерство освіти і науки України

**ВСП «Чортківський фаховий коледж економіки та підприємництва
Західноукраїнського національного університету»**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор ВСП «ЧФКЕП ЗУНУ»

Т.Т. Жовковська

2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ТА ОХОРОНА ПРАЦІ»

Спеціальність

076 "Підприємництво, торгівля та біржова діяльність",
071 "Облік та оподаткування",
072 "Фінанси, банківська справа та страхування"

Галузь знань

07 Управління та адміністрування

Кваліфікація

Освітньо-професійний ступінь
фаховий молодший бакалавр із
підприємництва, торгівлі та біржової
діяльності,
Освітньо-професійний ступінь
фаховий молодший бакалавр із
обліку та оподаткування,
Освітньо-професійний ступінь
фаховий молодший бакалавр із
фінансів, банківської справи та
страхування

2023-2024 н.р.

Робоча програма з дисципліни «Безпека життєдіяльності та охорона праці», складена на основі освітньо-професійної програми підготовки фахового молодшого бакалавра галузі знань 07 «Управління та адміністрування», спеціальності 076 "Підприємництво, торгівля та біржова діяльність"/ «Підприємництво та торгівля», 25с, «30» серпня 2023 року.

Автор: О.Я.Вишнівська

Робоча програма затверджена на засіданні циклової комісії фінансів, банківської справи, підприємництва та торгівлі.

Протокол № 1 від «30» серпня 2023 р.

Голова циклової комісії
фінансів, банківської
справи, підприємництва
та торгівлі.

Пилипів О.М.

ВСП «ЧФКЕП ЗУНУ», 2023

СТРУКТУРА РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ "

Безпека життєдіяльності та охорона праці "

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Змістових модулів - 2	Галузь знань: 07 Управління та адміністрування	вибіркова
Індивідуальне науково-дослідне завдання «Безпека життєдіяльності за умови мирного часу та за умови надзвичайних ситуацій»	Спеціальність: 072 Фінанси, банківська справа та страхування Освітньо- професійний ступінь: Фаховий молодший бакалавр	Рік підготовки: 3-й
		Семестр: 5
		Лекції 30
		Практичні: 30
		Самостійна робота: 56 год
		Індивідуальні завдання: 4 год
Загальна кількість годин: 120 Кредитів - 4		Вид контролю: Залік

2. Мета та завдання навчальної дисципліни «Безпека життєдіяльності та охорона праці»

2.1. Мета вивчення дисципліни.

Метою вивчення дисципліни є забезпечення відповідних сучасним вимогам знань студентів про загальні закономірності виникнення і розвиток надзвичайних ситуацій, їх характеристики та особливості, можливий вплив на життя і здоров'я людини та сформувані необхідні в майбутній практичній діяльності спеціаліста уміння і навички для запобігання та ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій та захисту людей і навколишнього середовища і, зокрема:

- формування системи теоретичних знань щодо організації ЦЗ об'єкту господарювання (ОГ);
- вивчення правил використання засобів індивідуального захисту і свідомого, грамотного поведіння та дій при виникненні надзвичайних ситуацій (НС);
- виховання почуття гуманного відношення до людини, яка потрапила в біду.

2.2. Завдання дисципліни.

В результаті вивчення дисциплін студенти повинні:

- а) знати:
 - завдання та організаційну структуру ЄДС НС, ЦЗ, в т.ч. ОГ;
 - характеристику осередків ураження при виникненні надзвичайних ситуацій техногенного, природного та воєнного характеру;
 - функціональне призначення невоєнізованих формувань ОГ, їх організаційний склад, оснащення;
 - порядок дій формувань і населення у період запобігання і реагування на НС техногенного, природного та воєнного характеру;
 - будову, можливості, порядок підготовки і використання індивідуальних засобів протирадіаційного та протихімічного захисту;
 - призначення і порядок використання засобів медичного захисту;
 - порядок і прийоми надання само- та взаємодопомоги в умовах надзвичайних ситуацій;
 - основи організації проведення рятувальних і інших невідкладних робіт (РіНР) в умовах надзвичайних ситуацій;
 - планування заходів ЦО по запобіганню та усуненню НС на ОГ;
 - організацію навчання населення з ЦО;
 - основи стійкості ОГ в НС;
 - способи і засоби захисту населення від вражаючих факторів НС;
 - методика прогнозування можливої радіаційної, хімічної, біологічної обстановки, яка може виникнути внаслідок стихійного лиха та аварії.
- б) вміти:
 - чітко і впевнено діяти в умовах надзвичайних ситуацій техногенного, природного і воєнного характеру на робочому місці, в побуті, вдома і у складі об'єктових формувань;
 - користуватися засобами індивідуального протирадіаційного та протихімічного захисту;
 - користуватися індивідуальними засобами медичного захисту;

- користуватись приладами для вимірювання рівня радіації, ступеня радіоактивного забруднення і дози радіації;
- проводити санітарну обробку людей, дезактивацію та дезинфекцію території, майна та особистих речей;
- готувати до використання об'єкти колективного захисту та захищені пункти управління;
- використовувати засоби попередження та гасіння пожеж;
- надавати само-і взаємодопомогу в умовах надзвичайних ситуацій на робочому місці, в 3 побуті, вдома;
- оцінювати радіаційну і хімічну обстановку, яка може виникнути внаслідок надзвичайних ситуацій;
- виконувати правила особистої безпеки в умовах надзвичайних ситуацій у процесі дій на робочому місці, в побуті, вдома і в процесі виконання завдань розвідки, пошуковорятувальних та інших невідкладних робіт;

2.3. Завдання лекційних занять.

Завданням проведення лекцій є висвітлення теоретичних питань, спрямованих на формування та вироблення у студентів ідеології поведінки щоденного безпечного контактування з навколишнім світом та вивчення наслідків впливу на людину надзвичайних ситуацій.

2.4. Завдання практичних занять.

Завданням проведення практичних занять є:

- викладання студентам, у відповідності з програмою та робочим планом, принципів організації та організаційно-штатної структури ІДО України та ОГ, класифікації НС та впливу на людину їх наслідків;
- визначення принципів, способів та засобів захисту людей у повсякденних умовах та в умовах надзвичайних ситуацій;
- формування у студентів цілісного уявлення щодо теоретичної частини дисципліни " Безпека життєдіяльності та охорона праці "

Зміст курсу

Змістовий модуль 1 .

Тема 1. Основні поняття та визначення у безпеці життєдіяльності (8 год)

Лекція 1. Основні поняття та визначення у безпеці життєдіяльності (2 год)

План

1. Поняття небезпеки, небезпечних ситуацій
2. Поняття потенційної небезпеки
3. Класифікація небезпек
4. Характеристика небезпечних та шкідливих факторів
5. Ризик як оцінка небезпек
6. Системний аналіз у БЖД

Практичне заняття 1. Основні поняття та визначення у безпеці життєдіяльності (2 год)

План

1. Поняття небезпеки, небезпечних ситуацій
2. Поняття потенційної небезпеки
3. Класифікація небезпек
4. Характеристика небезпечних та шкідливих факторів
5. Ризик як оцінка небезпек
6. Системний аналіз у БЖД

Самостійна робота (4 год)

1. Квантифікація небезпек
 2. Характеристика природних джерел небезпек
 3. Джерела технічних небезпек
 4. Характеристика соціальних і політичних небезпек
 5. Проблеми та напрями забезпечення безпеки життєдіяльності
- Література: 1, 10, 17

Тема 2. Людина як біологічний та соціальний суб'єкт. (8 год)

Лекція 2 Людина як біологічний та соціальний суб'єкт. (2 год)

План

1. Людина та її походження
2. Біологічні та соціальні ознаки людини
3. Діяльність людини
4. Праця як форма діяльності

Практичне заняття 2. Людина як біологічний та соціальний суб'єкт. (2 год)

1. Людина та її походження
2. Біологічні та соціальні ознаки людини
3. Діяльність людини
4. Праця як форма діяльності

Самостійна робота

1. Що таке життя?
2. Гіпотези виникнення життя на Землі
3. Основні відмінності між людиною і тваринним світом
4. Діяльність людини та її характерні ознаки
5. Праця як цілеспрямована діяльність людини

Література: 4,8,15,17

Тема 3: Фізіологічні особливості організму людини (8год)

Лекція 3. Фізіологічні особливості організму людини (2год)

План

1. Анатомо-фізіологічна структура людини
2. Будова і властивості аналізаторів
3. Характеристика основних аналізаторів безпеки життєдіяльності
4. Загальні уявлення про обмін речовин

Практичне заняття 3. Фізіологічні особливості організму людини (2год)

План

1. Анатомо-фізіологічна структура людини
2. Будова і властивості аналізаторів
3. Характеристика основних аналізаторів безпеки життєдіяльності
4. загальні уявлення про обмін речовин

Самостійна робота (4 год)

1. Значення органів чуття для безпеки життєдіяльності людини
2. Види аналізаторів, їх властивості
3. Роль органів чуття в забезпеченні безпеки людини.
4. Загальне уявлення про обмін речовин

Література 5,6,13,15

Тема 4: Психологічні особливості організму людини (9год)

Лекція 4. Психологічні особливості організму людини (2год)

План

1. Психіка людини і безпеки життєдіяльності
2. Значення нервової системи в життєдіяльності людини
3. Значення психіки людини у забезпеченні життєдіяльності
4. Розвиток психіки і поведінка людини
- 5 Властивості і якості людини.

Практичне заняття 4. Психологічні особливості організму людини (2год)

План

1. Психіка людини і безпеки життєдіяльності
2. Значення нервової системи в життєдіяльності людини
3. Значення психіки людини у забезпеченні життєдіяльності
4. Розвиток психіки і поведінка людини
- 5 Властивості і якості людини.

Самостійна робота (4 год)

1. Значення умовних і безумовних рефлексів у життєдіяльності людини
2. Поведінка людини та її види
3. Вплив властивостей людини на її дії, вчинки, поведінку в процесі її життєдіяльності.

Індивідуальна робота (1 год)

1. Роль нервової системи в забезпеченні життєдіяльності людини

Література: 2,5,9

Тема 5: “Медико-біологічні та соціальні проблеми здоров’я ” (9год)

Лекція 5. “Медико-біологічні та соціальні проблеми здоров’я ” (2год)

План

1. Основні визначення здоров’я
2. Біологічна, соціальна та психологічна сутність здоров’я
3. Адаптація організму до зовнішніх факторів середовища
4. Показники здоров’я
5. Фактори, що впливають на здоров’я людини
6. Система охорони в Україні

Практичне заняття 5. “Медико-біологічні та соціальні проблеми здоров’я ” (2год)

План

1. Основні визначення здоров’я
2. Біологічна, соціальна та психологічна сутність здоров’я
3. Адаптація організму до зовнішніх факторів середовища
4. Показники здоров’я
5. Фактори, що впливають на здоров’я людини
6. Система охорони в Україні

Самостійна робота (4 год)

1. Сутність поняття «здоров’я»
2. Взаємозв’язок суспільного, групового й індивідуального рівня здоров’я.
3. Біологічна та соціальна сутність здоров’я
4. Процес адаптації людини до навколишнього середовища
5. Ознаки здоров’я та його кількісна оцінка
6. Вплив способу життя на здоров’я людини

Індивідуальна робота (4 год)

1. Загальний рівень здоров’я населення України
2. Шляхи вирішення проблеми збереження здоров’я населення України

Література: 8, 14, 20

Тема 6. Небезпеки виробничої сфери та побуту. (8год)

Лекція: Небезпеки виробничої сфери та побуту. (2год)

План

1. Загальні відомості про техногенні небезпеки
2. Засоби колективного та індивідуального захисту людини
3. Дія шуму і вібрації на організм людини
4. Радіаційна небезпека
5. Дія електричного струму на організм людини

6. Небезпеки виробничої сфери та побуту. (2год)

План

1. Загальні відомості про техногенні небезпеки
2. Засоби колективного та індивідуального захисту людини

3. Дія шуму і вібрації на організм людини
4. Радіаційна небезпека
5. Дія електричного струму на організм людини

Самостійна робота (4год)

1. Вплив шуму і вібрації на організм людини
2. Джерела електромагнітних випромінювань
3. Захист людини від електромагнітних випромінювань

Література: 2, 13, 15, 18

Тема 7. Хімічні та біологічні фактори небезпек (9год)

Лекція: Хімічні та біологічні фактори небезпек (2год)

План

1. Загальна характеристика шкідливих хімічних речовин
2. Токсична дія шкідливих речовин на організм людини
3. Характеристика отруйних речовин
4. Поняття гранично допустимої концентрації шкідливих речовин
5. Загальна характеристика біологічних факторів небезпек
6. Отруйні тварини і рослини
7. Патогенні організми

Практичне заняття 7. Хімічні та біологічні фактори небезпек (2год)

План

1. Загальна характеристика шкідливих хімічних речовин
2. Токсична дія шкідливих речовин на організм людини
3. Характеристика отруйних речовин
4. Поняття гранично допустимої концентрації шкідливих речовин
5. Загальна характеристика біологічних факторів небезпек
6. Отруйні тварини і рослини
7. Патогенні організми

Самостійна робота (4год)

1. Характеристика шкідливих хімічних речовин
2. Класифікація шкідливих хімічних речовин
3. Характеристика отруйних речовин

Індивідуальна робота (1 год)

1. Дія патогенних організмів на людину

5. Теми практичних занять

№	Назва теми	К-сть годин
1	Здоровий спосіб життя: визначення, значення, засади формування	2
2	Виробничий, побутовий і дорожньо - транспортний травматизм	6
3	Середовище життєдіяльності людини небезпечні та шкідливі чинники середовища існування людини	3
4	Електробезпека. Пожежна безпека	4
5	НС воєнного часу (особливого періоду) їх вплив на життєдіяльність населення. Оцінка обстановки у НС.	4
6	Захист населення в умовах надзвичайних ситуацій.	4
7	Фінансове та матеріально-технічне забезпечення заходів ЦЗ. Планування заходів ЦЗ та підготовка населення з ЦЗ.	2

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	К-сть годин
		III курс
1	«Правові, нормативно-технічні, організаційні основи забезпечення безпеки життєдіяльності.»	4
2	Здоровий спосіб життя: визначення, значення, засади формування.	4
3	«Виробничий, побутовий і дорожньо - транспортний травматизм»	8
4	Середовище життєдіяльності людини небезпечні та шкідливі чинники середовища існування людини	6
5	Електробезпека. Пожежна безпека	8
6	ЦЗ в сучасних умовах. Єдина державна система ЦЗ.	4
7	НС мирного часу, їх вплив на життєдіяльність населення.	6
8	НС воєнного часу (особливого періоду) їх вплив на	

	життєдіяльність населення. Оцінка обстановки у НС	6
9	Захист населення в умовах надзвичайних ситуацій	6
10	Фінансове та матеріально-технічне забезпечення заходів ЦЗ. Планування заходів ЦЗ та підготовка населення з ЦЗ.	4
	Разом	56

7. Індивідуальні завдання.

Навчально-дослідницька діяльність є важливим напрямком самостійної роботи студентів.

Студенти отримують завдання, пов'язані з тематикою вивчення дисципліни, з життям області, району, підприємства, закладу або розробляють свої теми, погоджуючи їх з викладачем. Складні теми можуть виконувати декілька студентів. Процес дослідження включає вивчення документів, матеріалів місцевої преси.

Індивідуальне завдання з дисципліни "Безпека життєдіяльності та охорона праці" виконується самостійно кожним студентом на основі підготовлених різних варіантів ситуаційних завдань та тематики навчально-дослідницької роботи.

. Варіанти тем навчально-дослідницької роботи

1. Біосфера, визначення, складові. Екологічні проблеми атмосфери, гідросфери та літосфери, їх вплив на здоров'я людини.
2. Небезпечні та шкідливі психофізіологічні фактори зовнішнього середовища, види, вплив на здоров'я людини. Стреси, причини виникнення, профілактика. Конфлікти, причини виникнення, види, наслідки.
3. Генетично модифіковані організми та харчові добавки: сучасний стан проблеми, вплив на організм людини.
4. Інтернет-аддикція: користь і шкода для людини.
5. Клінічна смерть, ознаки. Надання допомоги при зупинці дихання і серцевої діяльності. Методика штучного дихання та непрямого масажу серця.
6. Шкідливі фактори при роботі з комп'ютерно-дисплейною технікою, їх вплив на організм користувача. Профілактика уражень.
7. Вплив алкоголю на життєдіяльність людей. Гостре отруєння алкоголем, ознаки, надання допомоги. Хронічний алкоголізм, ознаки, стадії, небезпека алкоголізму для окремої людини та суспільства, шляхи вирішення проблеми.
8. Наркоманії, розповсюдження, класифікація наркотичних речовин, механізм дії окремих груп наркотичних препаратів. Вплив наркоманій та токсикоманій на здоров'я людини. Ознаки нарко- та токсикозалежності, шляхи вирішення проблеми.

9. Туберкульоз, шляхи поширення, ознаки, догляд за хворими, профілактика.
10. ВІЛ – інфекція. Причини поширення, ознаки, стадії розвитку, ускладнення, профілактика.
11. Сказ, причини виникнення, ознаки, надання допомоги, профілактика.
12. Мобільні телефони і здоров'я людини.
13. Вплив іонізуючих та електромагнітних випромінювань на організм людини
Профілактика радіаційних уражень. Радіозахисне харчування
14. Хвороба кошачої подряпини, причини виникнення, ознаки, надання допомоги, профілактика.
15. Біоетика та біобезпека. Поняття про біотероризм - сучасний стан проблеми біотероризму.
16. Сифіліс, причини поширення, ознаки, стадії, перебіг, профілактика.
17. Гонорея та трихомоніаз: причини поширення, ознаки, перебіг, ускладнення і профілактика.
18. Синдром хронічної втоми, причини виникнення, ознаки, профілактика розвитку.
19. Кліщовий енцефаліт, причини виникнення, ознаки, надання допомоги, профілактика.
20. Харчові добавки, класифікація, вплив на організм. Глутамат натрію, як поширена харчова добавка – користь і шкода для людини.
21. Кухонна сіль і здоров'я людини.
22. Клімат планети, його зміни натеper, його вплив на здоров'я людини.
23. Вода – незвичайне диво, значення властивостей води для здоров'я людини.
24. Вітаміни і здоров'я людини.
25. Хвороби тварин і птахів – загроза людству.
26. Холестерин – друг чи ворог людини?
27. Безпека життєдіяльності , як важлива наука сьогодення.
28. Мікроелементи: значення для організму людини.
29. Кава, кофеїн та здоров'я людини.
30. Чорнобиль: наслідки аварії на ЧАЕС для екології та людства планети.

Варіанти ситуаційних задач

1. В результаті ДТП постраждалий скаржиться на інтенсивний біль у поперековому відділі хребта. Зі слів постраждалого, він перестав «відчувати свої ноги». Активні рухи в ногах відсутні. Вкажіть характер ураження, надайте першу допомогу та рекомендації щодо подальших дій.
2. Який ризик загинути на окремому виробництві у Тернопільській області, якщо кількість працюючих – 4000 чол., а за 5 років загинуло 5 чол.? Порівняйте обчислений рівень ризику з прийнятним у світовій практиці.
3. У гаражі знайдено чоловіка, який лежить без свідомості біля автомобіля з працюючим двигуном. Двері у гараж закриті. Шкіра бліда, на ній – яскраво-червоні плями. Дихання відсутнє. Пульс і АТ не визначаються, зіниці широкі. Вкажіть характер ураження, надайте першу допомогу та рекомендації щодо подальших дій.

4. На дитячому майданчику виявлено людину без свідомості, шкіра синюшного кольору, є сліди блювотних мас, дихання самотійне, хрипле, з рота відчувається запах алкоголю. Вкажіть характер ураження, надайте першу допомогу та рекомендації щодо подальших дій.
5. Після падіння зі сходів потерпілий відмічає різкий біль у правій половині грудної клітини, який посилюється при диханні. При диханні потерпілий відзначає хрускіт у місці удару. Вкажіть характер ураження, надайте першу допомогу та рекомендації щодо подальших дій.
6. На пляжі з води витягли потерпілого. Свідомість відсутня, шкіра синього кольору, пульс та дихання відсутні. Вкажіть характер ураження, надайте першу допомогу та рекомендації щодо подальших дій.
7. На пляжі з води витягли потерпілого. Свідомість відсутня, шкіра білого кольору, пульс та дихання відсутні. Вкажіть характер ураження, надайте першу допомогу, надайте рекомендації щодо подальших дій.
8. У пацієнта після статевих зносин з малознайомою жінкою на 4-й день виникли різь при сечовипусканні, почашене сечовипускання, підвищилася температура тіла. Вкажіть характер ураження, надайте рекомендації щодо подальших дій.
9. Обчисліть ризик утоплення (в розрахунку на рік), якщо в середньому за рік на морі купається 50000 осіб, а за останні 4 роки потонули 8 осіб. Порівняйте обчислений рівень ризику потонути на морі з прийнятним на сьогоднішній день ризиком у світовій практиці.
10. В результаті ДТП постраждалий скаржиться на біль у лівому стегні, загальмованість, слабкість. У нижній третині стегна - рана, з якої виглядає уламок кістки. Вкажіть характер ураження, надайте першу допомогу та рекомендації щодо подальших дій.
11. В результаті ДТП у постраждалого спостерігається виражена загальмованість, хоча на питання відповідає вірно. Спостерігається блідість шкірних покривів, шкіра вкрита холодним потом, дихання часте, поверхневе. Пульс – 110 ударів за хвилину, ритмічний. Артеріальний тиск – 95 і 55 мм.рт.ст. Вкажіть характер ураження, надайте першу допомогу та рекомендації щодо подальших дій.
12. Після аварії на виробництві знайдено постраждалого, нога якого притисну плитою протягом двох годин. Постраждалий у свідомості, однак скаржиться на відсутність чутливості у травмованій нозі. Вкажіть характер ураження, надайте першу допомогу та рекомендації щодо подальших дій.
13. В результаті ДТП у постраждалого спостерігається відсутність свідомості, пульс ниткоподібний, артеріальний тиск не визначається, шкіра бліда, вкрита холодним, липким потом, дихання рідке, за типом «заковтування» повітря. Зіниці широкі, на світло не реагують. Вкажіть характер ураження, надайте першу допомогу та рекомендації щодо подальших дій.
14. При тривалому стоянні в автобусі дівчина раптово відчула головокружіння, виражену загальну слабкість, втратила свідомість. Пульс визначається, дихання самотійне. Вкажіть характер ураження, надайте першу допомогу.
15. Під час сніданку потерпілий вилив собі на руку склянку гарячого чаю. Відчуває біль. При огляді шкіри руки визначається різке почервоніння шкіри. Вкажіть характер ураження, надайте першу допомогу.

16. Визначте ризик загинути в пожежі в Україні, якщо протягом 2012 року сталося 2500 пожеж, у яких загинуло 2450 чол. Порівняйте обчислений ризик з прийнятним на сьогоднішній день у світовій практиці. (Чисельність населення України – 46450000 чол.).

17. Після тривалого перебування на холоді в тісному взутті потерпілий скаржиться на відчуття оніміння пальців лівої стопи. При огляді: пальці набрякли, шкіра на пальцях лівої стопи білого кольору, холодна на дотик, шкірна чутливість знижена. Вкажіть характер ураження, надайте першу допомогу.

18. Після тривалого перебування на холоді в легкій одежі потерпілий без свідомості. В контакт не вступає. Шкіра бліда, холодна, пульс – 60 ударів за 1 хвилину. Артеріальний тиск – 65 і 45 мм. рт.ст. Вкажіть характер ураження, надайте першу допомогу.

19. Під час сніданку потерпілий вилив собі на руку склянку гарячого чаю. Відчуває біль. При огляді шкіри руки визначається різке почервоніння шкіри і міхур, наповнений білуватою, мутною рідиною. Визначте ступінь опіку, надайте першу допомогу.

20. На дитячому майданчику виявлено чоловіка, який веде себе агресивно, і з його слів, намагається захищатися від «павуків», «драконів», «чортів», які нібито оточили його і нападають на нього. Шкіра обличчя синюшного кольору, на одежі - сліди блювотних мас, дихання самостійне, хрипле, з рота відчувається запах алкоголю. Вкажіть характер ураження, надайте першу допомогу та рекомендації щодо подальших дій.

21. Після травми потерпілий відзначає різкий головний біль. Зі слів супроводжуючих, на короткий час втратив свідомість, що з ним сталося – не пам'ятає. В ділянці потилиці – підшкірний крововилив. Вкажіть характер ураження, надайте першу допомогу.

22. В результаті ДТП постраждалий скаржиться на біль у лівому стегні, загальмованість, слабкість. У нижній третині стегна – кровотокаща рана (кров яскраво-червоного кольору, характер кровотечі - пульсуючий струмінь), з якої виглядає уламок кістки. Вкажіть характер ураження, надайте першу допомогу та рекомендації щодо подальших дій.

23. В результаті ДТП постраждалий скаржиться на біль у лівому передпліччі, загальмованість, слабкість. У нижній третині плеча - рана, з якої пульсуючим струменем витікає кров яскраво-червоного кольору. Вкажіть характер ураження, надайте першу допомогу та рекомендації щодо подальших дій.

24. В результаті удару тупим предметом у праву половину живота у постраждалого спостерігається виражена блідість шкірних покривів, шкіра вкрита холодним потом. Він скаржиться на тупий біль в ділянці розміщення печінки (у правому підребер'ї), головокружіння, слабкість. Пульс – 110 ударів за хвилину, ритмічний. Артеріальний тиск – 85 і 50 мм.рт.ст. Вкажіть характер ураження, надайте першу допомогу та рекомендації щодо подальших дій.

25. В результаті бійки на вулиці постраждалий скаржиться на біль у лівому плечовому суглобі. Лівий плечовий суглоб деформований, рухи у край болючі. Шкіра над суглобом не ушкоджена. Вкажіть характер ураження, надайте першу допомогу та рекомендації щодо подальших дій.

26. Визначте ризик загинути в ДТП на дорогах України, якщо протягом 2011 року загинуло 3560 чол. Порівняйте обчислений ризик з прийнятним на сьогоднішній день у світовій практиці. (Чисельність населення України – 46450000 чол.).

27. У пацієнта після статевих зносин з малознайомою жінкою на 4-му тижні збільшилися лімфатичні вузли в ділянці паху, на статевих органах утворилася неболюча виразка зі щільним дном. Вкажіть характер ураження та рекомендації щодо подальших дій.

28. Потерпілий отримав поранення гострим предметом в ділянці середньої третини правого передпліччя. З рани витікає кров темно-вишневого кольору, струмінь крові без неппульсуючий, неінтенсивний. Вкажіть характер ураження, надайте першу допомогу та рекомендації щодо подальших дій.

29. Після падіння зі східців потерпілий відзначає різкий біль у правій гомілці. При огляді – в середній третині гомілки відмічається припухлість, підшкірний крововилив, при незначних рухах – болючість і хрускіт. Вкажіть характер ураження, надайте першу допомогу та рекомендації щодо подальших дій.

30. Через 3 години після прийому м'ясного салату, який приготували три дні тому і зберігали без холодильника, потерпілий скаржиться на біль у животі, блювання, пронос, високу температуру тіла, слабкість. Вкажіть характер ураження, надайте першу допомогу та рекомендації щодо подальших дій.

8. Методи навчання.

- Словесні (пояснення, лекції, інструктаж)
- Наочні (ілюстрація, плакат, схеми, мультимедійні файли)
- Практичні (самостійна робота на занятті та поза аудиторна діяльність, виконання розрахункових завдань, тренінги)

9. Методи контролю.

В процесі вивчення дисципліни Безпека життєдіяльності та охорона праці використовуються наступні методи оцінювання навчальної роботи студентів:

- поточне тестування та опитування;
- рубіжна атестація;
- директорська контрольна робота;
- оцінювання виконання КППЗ Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою)

визначається як середньозважена величина, в залежності від кожної складової залікового кредиту.

Заліковий модуль 1	Заліковий модуль 2	Заліковий модуль 3	Разом
(Рубіжна атестація)	(Директорська контрольна робота)	(оцінка за КППЗ)	
25%	50%	25%	100%

10. Методичне забезпечення.

Перелік методичних вказівок.

№	Найменування
1	Лукашук-Федик С.В., Русенко Я.Г., Сагайдак Л.М. До лікарська допомога потерпілому в екстремальних станах. Методичні рекомендації для самостійної роботи з дисципліни «Цивільний захист та безпека життєдіяльності людини», для студентів всіх спеціальностей та спеціалізацій денної та заочно-дистанційної форм навчання. Тернопіль: «Економічна думка», 2015. С. 32.
2.	Лукашук-Федик С.В. «Індивідуальні засоби захисту від зброї масового ураження» - Навчально-методичні матеріали для самостійної підготовки студентів до практичних занять з дисципліни: «Безпека життєдіяльності та охорона праці». – Тернопіль. – 2019, 43с. 11

11. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Акішин І.П., Грушко С.Й. Основи безпеки життєдіяльності: Навчальний посібник. – Тернопіль: Астон, 2012. – С. 99-117.
2. Баб'юк О.В. із співавт. Безпека харчування: сучасні проблеми // Посібник-довідник. Чернівці: Книги-XXI. – 2015. – С. 23-60.
3. Безпека життєдіяльності: соціально-економічний аспект / За ред. С.В.Лукашук-Федик. – Тернопіль: Горлиця, 2018. – С. 139-144.
4. Бунін К.В. Інфекційні хвороби. Підручник – К.: Вища школа. – 1974. – С. 130-137.
5. Гайченко В.А., Коваль В.М. Основи безпеки життєдіяльності людини: Навчальний посібник. – Київ: МАУП, 2002. – С. 94-176.
6. Гнатюк О.С. Ризик – як оцінка небезпеки // Навч.-метод. матеріали для самостійної роботи студентів. Тернопіль: ТДЕУ. – 2016. – 27 с.
7. Гогіташвілі Г.Г. із співавт. Управління охороною праці та ризиком за міжнародними стандартами // Навч. пос. К.: «Знання», 2017. – С.16-52.
8. Губський А.І. Цивільна оборона. – К.: Міністерство освіти, 1996. – С. 19-23.
9. Дубініна А.А. з співавт. Токсинчі речовини у харчових продуктах та методи їх визначення // Підручник. К.: «Професіонал». – 2017. – С. 21-29.
10. Жидецький В.Ц. із співавт. Практикум з охорони праці // Навч. пос. Львів: «Афіша», 2000. – С. 161-334.
11. Камлик М.І. Економічна безпека підприємницької діяльності: економіко-правовий аспект // Навч. пос. К.: «Атіка». – 2016. – С. 30-81.
12. Коваль В.І., Скороходов В.А. Управління охороною праці в промисловості // Навч. пос. К.: «Професіонал», 2020. – 448 с.

13. Лукашук-Федик С.В. Безпека життєдіяльності. Навчальний посібник. – Тернопіль, Економічна думка, 2015р. -266с.
14. Максимова Н.Ю. Безпека життєдіяльності: соціально-психологічні аспекти алкоголізму і наркоманії. Навчальний посібник. – Київ: Либідь, 2016. – С. 205-239.
15. Мартиненко В.П. Стратегія життєздатності підприємств промисловості: Навчальний посібник. – Київ: Центр навчальної літератури, 2006. – С. 282-303.
16. Машек Ю.О. Усунення залежності від азартних ігор. Навчальний посібник. – Київ: Центр учбової літератури, 2017. – С. 11-42.
17. Москальова В.М. Основи охорони праці // Підручник. К.: «Професіонал» 2005. – 662 с. 18. Пістун І.П., Кіт Ю.В. Безпека життєдіяльності (психофізіологічні аспекти) // Навч.пос.- практичні заняття. Львів: Афіша. 2010. – 239 с.
19. Пістун І.П., Кіт Ю.В., Березовецький А.П. Практикум з безпеки життєдіяльності: Навчальний посібник / За заг. ред. канд. техн. наук І.П. Пістуна. – 2-е вид., стереотип. – Суми: Видавництво «Університетська книга», 2014. – С. 54-109.
20. Русаловський А.В. Правові та організаційні питання охорони праці: Навчальний посібник. – Київ: Центр навчальної літератури, 2005. – С. 111-132.
21. Русинка І.І. Конфліктологія. Психотехнології запобігання і управління конфліктами. Навчальний посібник / І.І.Русинка. – Київ: Професіонал, 2017. – С. 284-330.
22. Скобло Ю.С., Соколовська Т.Б., Мазоренко Д.І., Тіщенко Л.М., Троянов М.М. Безпека життєдіяльності // Навч.пос. К.: Кондор. – 2013. – С. 85-90.
23. Чирва Ю.О., Баб'як О.С. Безпека життєдіяльності // Навч. посібник. – К.:Атіка. – 2001. – 303 с.
24. Яремко З.М. Безпека життєдіяльності: Навчальний посібник. – Київ: Центр навчальної літератури, 2005. – С. 134-171.
- ДОДАТКОВА ЛІТЕРАТУРА**
25. Авраменко В.Г., Коряк М.В., Міхоншин С.О. Біоритми, спорт, фізична культура. Навчальний посібник. – Тернопіль. 2019. – С. 197-201.
26. Андрейчин М., Копча В. Біотероризм: медична протидія // Монографія. Тернопіль: Укрмедкнига. – 2005. – 300 с.
27. Брук Д.В. із співав. Сучасні підходи до профілактики йододефіцитних захворювань у населення України // Матеріали для тренінгів та модераторів із проведення семінарів. Дитячий фонд ООН, Центр сучасних інформаційних технологій та візуальних мистецтв, Київ-Харків. 2014. – 136 с.
28. Грушко В.С. Основи здорового способу життя. Навчальний посібник. – Тернопіль: Астон, 1999. - С. 36-181.
29. Желібо Є.П., Заверуха Н.М., Зацарний В.В. Безпека життєдіяльності // Навч.пос. К.: «Каравелла». – Львів: «Новий світ-2000». – 2001. – С. 194-196.
30. Корольчук М.С. та співавтори. Психологія сімейних взаємин. Навчальний посібник. – Київ: Ніка-Центр, 2010. – С. 128-138.
31. Кравець В.П. Історія гендерної педагогіки. Навчальний посібник. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 382-390.

32. Лукашук-Федик С.В., Русенко Я.Г., Сагайдак Л.М. Долікарська допомога потерпілому в екстримальних станах. Методичні рекомендації для самостійної роботи з дисципліни «Цивільний захист та безпека життєдіяльності людини», для студентів всіх спеціальностей та спеціалізацій денної та заочно-дистанційної форм навчання. Тернопіль: «Економічна думка», 2015. 32с.

33. Лукашук-Федик С.В., Русенко Я.Г. «Індивідуальні засоби захисту від зброї масового ураження» - Навчально-методичні матеріали з дисципліни: «Безпека життєдіяльності», для студентів денної та заочної форми навчання всіх напрямків та спеціалізацій. – Тернопіль. – Економічна думка, 2014 – 43с. Максимова Н.Ю. Безпека життєдіяльності: соціально-психологічні аспекти алкоголізму і наркоманії. Навчальний посібник. – Київ: Либідь, 2006. – С. 205-239.

34. Лукашук-Федик С.В. Репродуктивна культура особистості. Навчальний посібник. Тернопіль: Астон, 2004 -189 с.

35. Оржеховська В.М. Духовність і здоров'я. Навчально-методичний посібник. – Київ. 2004. – С. 26-72.

36. Осіпова Т.В. та співав. Виховна робота зі студентською молоддю. Навчальний посібник. Одеса: Фенікс, 2006. – С. 134-140.

37. Пістун І.П., Кіт Ю.В. Безпека життєдіяльності (психофізіологічні аспекти) // Навч.пос.- практичні заняття. Львів: Афіша. 2016. – 239 с.

38. Скобло Ю.С., Соколовська Т.Б., Мазоренко Д.І., Тіщенко Л.М., Троянов М.М. Безпека життєдіяльності // Навч.пос. К.: Кондор. – 2003. – С. 85-90.

39. Федорченко Т.Є., Тарасова Т.В. Кроки до здоров'я (профілактика вживання неповнолітніми наркотичних речовин). Навчально-методичний посібник. / Видання друге, доповнене / - Тернопіль: ТзОВ «Тернограф». – 2015. – С. 23-25.

40. Фіялковський В. Дар народжувати / Перекл. з польськ. І.Коломієць. – Львів: Свічадо, 1999. – С. 27-31.

41. Ярошевська В.М. Безпека життєдіяльності // Навч.пос. К.: «Професіонал». – 2014. – С. 14-18.